

Ocenění České společnosti entomologické

Od r. 2018 uděluje výbor České společnosti entomologické (ČSE) čestná ocenění pro význačné osobnosti entomologie a ochrany přírody. Každoročně bývá navrženo kolem 10 kandidátů, ze kterých výbor ČSE vybere zpravidla dva (obr. 1). Cena je symbolického charakteru, vedle diplomu dostávají její držitelé skleněnou plastiku (obr. 2). Výbor ČSE vítá návrhy na vhodné adepty pro ocenění. Spolu se zdůvodněním, proč by měl být vybrán právě daný kandidát nebo kandidátka, je prosíme zasílejte na adresu Společnosti (entospol@gmail.com).

● RNDr. Jiří Zelený, CSc.

Jiří Zelený se narodil 31. července 1933 v obci Mochov nedaleko Prahy. V letech 1952–57 studoval entomologii na Biologické fakultě Univerzity Karlovy (dnes Přírodovědecká fakulta UK). Studium úspěšně zakončil obhajobou diplomové práce s tématem Vliv osvětlení a teploty na diapauzy u hostitele (*Pieris brassicae* L.) a parazita (*Apanteles glomeratus* L.), kterou vypracoval pod vedením Jaromíra Doskočila. Po ukončení studia nastoupil v r. 1959 do Entomologického ústavu Československé akademie věd, tou dobou ještě umístěného v Praze. Zde v r. 1964 získal titul kandidát věd (CSc.) za práci Účinek insekticidů na mšice (Aphidoidea) a jejich přirozené nepřátele. Vedoucím práce byl prof. Jan Obenberger.

Během profesní kariéry se věnoval zejména dvěma aspektům studia hmyzu – ekologii a faunistice. Dosud publikoval téměř 140 vědeckých prací. Studoval např. vztahy predátorů mšic na chmelu a také vedlejší účinky insekticidů na predátory a parazity mšic. Na tuto problematiku se zaměřil mimo jiné při svých zahraničních pobytech ve Vietnamu a na Kubě. Po přestěhování Entomologického ústavu do Českých Budějovic se soustředil na podrobný výzkum lýkožroutů (Ipini) na Šumavě, a to především na biologii jejich přirozených nepřátel.

1 Jiří Zelený (vlevo) a Vladislav Malý (vpravo) přijímají gratulace od významného entomologa a čestného člena České společnosti entomologické prof. Jana Žďárka (uprostřed vlevo) a dřívějšího předsedy ČSE Josefa Jelínka (uprostřed vpravo). Foto J. Hájek
2 Skleněná plastika s logem ČSE a motivem ploskoroha, kterou obrží každý oceněný. Na plastice pózuje asijská kudlanka druhu *Pseudoempusa pinnapavonis*. Foto P. Šípek

Kromě ekologie hmyzu se J. Zelený zabýval i faunistikou, pověstný je hlavně znalostí síťokřídlého hmyzu (Neuroptera) a příbuzných malých hmyzích řádů – dlouhošjek (Raphidioptera), střečatek (Megaloptera) a srpic (Mecoptera). V r. 1977 zpracoval seznamy druhů těchto menších řádů hmyzu vyskytujících se na území tehdejšího Československa a faunistické znalosti o nich publikoval v řadě následujících prací. Systematika a taxonomie představovaly v jeho kariéře spíše okrajový zájem, přesto je autorem popisů několika druhů síťokřídlého hmyzu.

Do ČSE vstoupil Jiří Zelený již v r. 1957 a členem zůstává dosud. Od r. 1973 do r. 1989 byl členem výboru ČSE, v letech 1989–97 pracoval v revizní komisi. Nejen za smysl pro spolkovou činnost získal ocenění za dlouhodobou podporu ČSE a přínos k rozvoji entomologie.

● Vladislav Malý

Vladislav Malý se narodil v r. 1944 v Praze a s krátkou přestávkou zde prožil celý život. Po ukončení základní školy nastoupil na Odborné učiliště spojů, obor spojový montér, které ukončil v r. 1964. Poté se přihlásil na večerní střední školu a po složení maturity studoval krátce na Přírodovědecké fakultě UK. Zdravotní důvody a problémy s tehdejší režimem mu nedovolily studium dokončit.

Láska k přírodě provázela Vladislava Malého již od útlého dětství, kdy pozoroval, studoval a sbíral hmyz. Původně šlo jen o motýly, ale velice brzy se začal specializovat na studium brouků, především na nadčeleď vrubounovití (Scarabaeoidea). Sběrka této skupiny, jíž zasvětil celý život, čítá několik desítek tisíc exemplářů ze všech kontinentů a řadí se mezi největší sbírky vrubounovitých na světě. Její větší část je dnes uložena v depozitářích Národního muzea. Velkolepé dílo, které vytvořil, by nemohlo vzniknout nebýt jeho dobrodružné povahy a touhy poznávat cizí kraje a hmyz zde žijící. Navštívil několik desítek exotických zemí, některé opakovaně, namátkou jmenujme Alžírsko, Austrálii, Argentinu, Ekvádor, Kolumbii, Mongolsko, Panamu nebo Mexiko.

Ze zahraničních cest přivezl kromě hmyzu i řadu dalších přírodnin, z nichž nemalá část rovněž obohatila sbírky Národního muzea. Ve spolupráci s předními odborníky na vrubounovité publikoval 11 vědeckých prací s popisy nových taxonů. Na jeho počest je pojmenováno několik druhů brouků. Aktivně se také podílel na inventarizaci hmyzu ve vybraných oblastech v rámci celé naší republiky, čímž přispěl k vyhlášení těchto lokalit za chráněná území (např. Břežňanský rybník, Malý a Velký Bezděz). Věnuje se i teraristice – ze svých cest přivezl množství živočichů, z nichž někteří jsou v zájmových chovech dodnes. Sám je chovatelem hadů, želv, ale i štírů nebo různých druhů zlatohlávků (Cetoniini).

Významným rysem jeho osobnosti je smysl pro spolkovou činnost. V 80. letech 20. století byl předsedou teraristické sekce Československého svazu chovatelů, posléze v letech 1986–90 teraristické chovatelské organizace EntoTera. Obě organizace tehdy pořádaly přednášky a výstavy terarijních zvířat, které nebyly komerčně zaměřeny. Právě ty zřejmě vedly V. Malého k myšlence uspořádat mezinárodní setkání zájemců o hmyz. První ročník této akce, dnes nazývané Mezinárodní setkání sběratelů hmyzu, byl uspořádán v říjnu 1986 a pod jeho vedením se setkání koná dodnes. Pro amatérské i profesionální entomology má nebývalý význam a každoročně se ho účastní bezmála 500 entomologů z celého světa. Nejen za pořádání těchto setkání byl Vladislav Malý oceněn za celoživotní přínos k rozvoji entomologie.

Více na www.entospol.cz